

ОРГАНІЗАЦІЯ ХІМІЧНИХ ВЕЧОРІВ В ЗАГАЛЬНОСВІТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Гриньова М.В., Семеняка В.І. (Полтава)

Хімія в нашій країні служить одним з могутніх засобів побудови розвиваючого суспільства. Велике зростання промисловості, хімізація народного господарства, успіхи сучасної хімічної науки — все це захоплює учнів, викликає в них бажання більш глибоко вивчати хімію.

Хоча витоки хімії губляться в глибокій давнині, ця наука не старіє і в наш час стрімко розвивається, збагачуючи природознавство, техніку і культуру, проникає у всі сфери життя. Великий об'єм знання основних законів, методів і експериментальних прийомів вимагає від учня наполегливої цілеспрямованої праці.

Тому, чим раніше учень увійде в величезний і захоплюючий світ хімії, тим швидше він зможе стати самостійним ініціативним творчим працівником. Ці цінні якості знадобляться молодій людині і в тому, випадку, якщо в подальшому вона вибере для себе область діяльності, не пов'язану з хімією. В сучасних умовах об'єм знань різко і швидко зростає, тому необхідно прищеплювати учням вміння самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися в потоці інформації, пробуджувати в молоді інтерес і звичку до постійного розширення свого кругозору. Все це у великій мірі відноситься і до хімічної освіти учнів.

Важливе значення у розв'язанні цього завдання має позакласна робота з хімії. Позакласні заняття з хімії одна з важливих організаційних форм в системі навчально-виховної роботи з учнями в школі. Позакласна робота, як і весь навчально-виховний процес в школі, призначена виконувати функцію навчання, виховання і розвитку учнів [1].

Найбільш розповсюдженою формою позакласної роботи є масова. Особливе місце серед масових форм позакласної роботи займають шкільні хімічні вечори. Досвід їх проведення показує, що ця форма позакласних занять зацікавлює і захоплює учнів. При правильній організації шкільні хімічні вечори сприяють розв'язанню цілого ряду навчально-виховних завдань, а саме: поглиблюють інтерес до хімії, ознайомлюють з життям і науковою діяльністю видатних учених-хіміків, розвивають творчу самодіяльність учнів тощо [2].

Шкільні тематичні вечори з хімії організуються в комплексі з іншими видами позакласної роботи: роботою хімічного гуртка, проведення екскурсій і т.д. Але тематичні вечори можуть бути організовані з метою поглиблення вивчення окремих важливих питань з хімії для більшої кількості учнів, а не тільки для учасників хімічного гуртка. Ці вечори допомагають розв'язувати основні завдання навчально-виховного процесу.

При організації тематичних вечорів насамперед треба продумати програму, яка повинна відповідати темі вечора, бути різноманітною. Крім відповідей учнів, там де це можливо включати виступи інженерів, агрономів чи зоотехніків, передовиків підприємств, а також хімічні досліді, художні і музичні номери, демонстрування відеофільмів і т.д.

Програма вечора повинна бути такою, яка б концентрувала увагу учасників вечора і викликала в них інтерес. Вона розробляється вчителем разом з активом учнів і затверджується директором школи.

Підготовка до вечора здійснюється учнями під керівництвом і контролем вчителя. За бажанням учнів розподіляється матеріал теми. Вчитель дає літературу, консультує і перевіряє підготовлений матеріал. При підготовці дослідів учитель не тільки консультує, а й показує, як треба провести дослід.

Повідомлення учнів повинні бути змістовними, зрозумілими, короткими.

Особливу увагу слід приділити питанню застосування хімічного експерименту. При цьому слід пам'ятати, що дослід повинен бути переконливим, показувати його так, щоб усім було добре видно, щоб на столі не було скупчення посуду і реактивів. Під час демонстрування дослідів уникати довгих пауз і давати чіткі переконливі пояснення.

Основна роль на вечорі належить ведучому. Він повідомляє тему і програму вечора, слідує за послідовністю програми. Йому, в більшості, доводиться проводити і вікторини. Ведучий повинен добре знати хімію, бути ініціативним і користуватися повагою серед своїх товаришів. В молодших класах роль ведучого виконує вчитель.

Для підтримання дисципліни і порядку під час проведення вечора виділяються чергові учні, а в тому випадку, коли в вечорі беруть участь кілька класів, їм допомагають класні керівники і вчителі хімії.

Вечір необхідно проводити у великому залі або в хімічному кабінеті (якщо учасників вечора невелика кількість), де є підвищення, на яке можна поставити демонстраційний стіл.

Для успішного проведення вечора важливе значення має оформлення приміщення різними наочними посібниками, виготовленими самими учнями. Наочні посібники повинні відповідати темі вечора, але за змістом повинні бути значно ширшими, ніж однотипні шкільні посібники, що використовуються на уроках. Для оформлення приміщення використовуються стенди, схеми, діаграми, вислови і т. ін.

Перша вимога до будь-якого хімічного вечора — його зміст повинен бути цільним та підпорядкованим якійсь визначеній темі. Це необхідно для того, щоб кожний учень, коли йшов з такого вечора, брав з собою нові знання та поняття з хімії. Хаотичне нагромадження цікавими дослідями, не пов'язаних один з одним єдиною тематикою, цікаві нові дані про різні хімічні елементи, які не відповідають загальному напрямку вечора, не запам'ятовуються учнями і, отже, не досягають цілі: не викличуть і не поглиблять інтерес учнів до хімії, не розширяють науковий кругозір, не виховують творчу допитливість.

За змістом вечори можна класифікувати таким чином:

- 1) за підсумками вивчення програмних тем курсу хімії;
- 2) на різні загальнохімічні теми (наприклад, «Хімія і природа», «Хімія навколо нас», «Хімія в побуті», «Наші друзі полімери»);
- 3) за підсумками виробничо-хімічних екскурсій на підприємства хімічної і суміжних галузей промисловості;
- 4) вечори з історії хімії, присвячені життю та діяльності видатних вчених-хіміків, знаменитим датам «хімічного календаря» (річниці відкриттів, ювілеї вчених і т. д.);
- 5) вечори з краєзнавчим нахилом, наприклад «Хімія в нашій країні (області, краю)»;
- 6) міжпредметні вечори (фізико-хімічні, хіміко-біологічні);
- 7) вечори філософсько-світоглядного напрямку;
- 8) за підсумками проведених в школі днів, тижнів, декад хімії;
- 9) вечори цікавої хімії для учнів молодших і сьомих класів.

Успіх проведення хімічних вечорів у багатьох випадках залежить від виконання таких вимог:

- 1) тема вечора повинна бути змістовною, цікавою і зрозумілою для всіх присутніх;
- 2) участь учнів у проведенні вечора по можливості повинна носити масовий характер;
- 3) форми і методи проведення вечорів треба чергувати й урізноманітнювати;

- 4) зміст вечора має бути цілеспрямованим і виховним;
- 5) підготовка до вечора повинна сприяти виробленню в учнів самостійності, ініціативи і розвивати творчий нахил [3].

Підготовка вечора складається з наступних етапів: складання сценарію, підготовка наукової (або святкової) частини, підготовка художньої частини, організація виставки, випуск газети, оформлення сцени і залу для глядачів (кабінету, класу). Необхідно також підготувати технічну частину (радіо, світло, відео), підібрати матеріал для конкурсів, вікторин, ігор, танців і т.д., виготовити афіші, запрошення, організувати чергування на вечорі [4].

Участь школярів в позакласних заходах з хімії, зокрема, в хімічних вечорах стимулює творчу активність, пізнавальний інтерес, виявляє прикладну направленість хімії, розвиває уміння творчо мислити і примушує проявляти різноманітні здібності, які часто не задіюються на звичайному уроці. При правильному методичному підході до організації хімічного вечора він є досить ефективним інструментом у навчально-виховній діяльності вчителя.

Література

1. Дробочький А.С. Позакласна робота з хімії. -- К.: Вища школа, 1983. -- 161 с.
2. Марголина Е.Л. Массовые формы внеклассной работы по химии. -- М. Знание, 1971. -- 98 с.
3. Сомін Л.Ю., Гарбер А.Б., Федоренко Т.П. Хімічні тематичні вечори в середній школі. -- К.: Рад. школа, 1966. -- 91 с.
4. Чернобельская Г.М. Методика организации и проведения школьных химических вечеров. -- В кн.: Внеклассная работа по химии. -- Вып.1 -- М., 1980. -- С. 62–72.

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВАЖЛИВИХ ГАЛУЗЕЙ ВИРОБНИЦТВА В КОНТЕКСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОВКІЛЛЯ

Джурка Г.Ф., Багачова В.Ю. (Полтава)

Україна має потужну сировинну базу для хімічної промисловості, тобто запаси майже всіх видів мінеральної хімічної сировини: вугілля, природного газу, нафти, сірки, карбонатної сировини кухонної і калійної солей тощо. Саме цей фактор забезпечує швидкі темпи розвитку промисловості країни, які з кожним днем все більше зростають. На фоні цього загострюється екологічна ситуація, набувають широкого розвитку екологічні проблеми: знищення природних ресурсів, забруднення довкілля, збіднення генофонду Землі.

Екологія... Недавно ще незвичне слово звучить сьогодні зі сторінок газет, журналів, з різноманітних трибун. І це цілком ясно: зростаючі масштаби забруднення й деградації природного середовища викликають тривогу суспільства. Все частіше звучать слова: відновити гармонію людини і природи, бо саме в ній закладені основи фізичного й морального здоров'я людини. Не останнє місце в даному процесі належить школі, яка поряд з суспільством, батьками повинна дбати про розвиток екологічної культури дітей. Кожна людина, на даному етапі розвитку, повинна не тільки знати про існування екологічних проблем, а й вміти долати їх.

Досить актуальною проблемою в наш час є забруднення довкілля, пов'язане з розвитком однієї з важливих галузей виробництва – хімічною про-